

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії

проф. Олександр БІЗЮДНИЙ

«25» квітня 2024

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ «Основи спеціальної педагогіки»

*ОС бакалавр
на основі ОС бакалавр, магістр, ОКР спеціаліст
з нормативним терміном навчання 2 р. 10 м.*

Освітня програма Спеціальна освіта
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Спеціалізація 016.01 Логопедія
(денна та заочна форми навчання)

Умань-2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою вступного іспиту з основ спеціальної педагогіки є перевірка знань та вмінь вступників.

Вступник повинен **знати**:

- особливості становлення та розвитку спеціальної педагогіки;
- особливості організації інклюзивної освіти у сучасних умовах;
- поняття спеціальної педагогіки, її значення як науки;
- мету і завдання спеціальної педагогіки;
- структуру спеціальної педагогіки;
- міждисциплінарні зв'язки спеціальної педагогіки;
- значення ранньої діагностики відхилень у психофізичному розвитку дитини.

Вступник повинен **вміти**:

- використовувати сучасні методи і технології психодіагностичної, психокорекційної, психореабілітаційної, психотерапевтичної роботи з дітьми, що мають порушення уваги, пам'яті, мовлення, інтелектуальної діяльності й емоційно-вольової сфери, труднощі в сприйнятті інформації та навчанні;
- використовувати методи психологічного консультування і психологічної підтримки;
- чітко визначати зміст, основні форми та методи навчально-виховної роботи в умовах спеціальної освіти;
- володіти технологіями інклюзивної освіти;
- ефективно використовувати методичні прийоми роботи з дітьми, що мають порушення уваги, пам'яті, мовлення, інтелектуальної діяльності й емоційно-вольової сфери, труднощі в сприйнятті інформації та навчанні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ знань і вмінь вступників

<i>Рівень</i>		<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав		0 – 99	вступник називає одиничні відомості, але не повністю розуміє зміст навчального матеріалу; не виявляє необхідного об'єму знань та вмінь..
Склав	Початковий	100	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
		101 – 109	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але допускає деякі помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
		110 – 119	вступник виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але допускає окремі помилки у викладі матеріалу; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає незначні помилки в мовленнєвому оформленні.
	Середній	120 – 129	вступник виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
		130 – 139	вступник виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

		140 – 149	вступник виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але допускає деякі помилки у викладі матеріалу; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, частково відповідає на запитання, демонструє початкові вміння; допускає незначні помилки в мовленнєвому оформленні.
Достатній		150 – 159	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
		160 – 169	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
		170 – 179	вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки, виявляє частково евристичний інтерес.
Високий		180 – 189	вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціальних явищ, наводить приклади соціологічних досліджень.
		190 – 199	вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння

			матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціальних явищ, наводить приклади досліджень та з власного досвіду соціальної роботи.
		200	вступник ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціальних явищ, наводить приклади досліджень та з власного досвіду соціальної роботи.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1. Спеціальна педагогіка як наука.

Особливості становлення спеціальної педагогіки в системі наукового знання. Значення спеціальної педагогіки як науки. Класифікація порушень психофізичного розвитку. Інтеграція у сучасній освіті.

2. Основні поняття та завдання спеціальної педагогіки.

Мета, предмет та завдання спеціальної педагогіки. Основні напрями та принципи спеціальної педагогіки. Основні категорії спеціальної педагогіки. Функції спеціальної педагогіки. Структура спеціальної педагогіки.

3. Спеціальна педагогіка в системі наукового знання.

Місце спеціальної педагогіки у системі наукового знання. Спеціальна педагогіка та інші розділи педагогіки. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної педагогіки.

4. Методи дослідження у спеціальній педагогіці.

Теоретичні та емпіричні методи дослідження. Діагностика в спеціальній педагогіці та психології. Класифікація порушень у спеціальній педагогіці.

5. Становлення і розвиток наукових основ спеціальної педагогіки.

Соціокультурні основи спеціальної педагогіки. Економічні основи спеціальної педагогіки. Правові основи спеціальної освіти. Клінічні основи спеціальної педагогіки. Лінгвістичні і психолінгвістичні основи спеціальної педагогіки.

6. Історія становлення і розвитку національних систем спеціальної освіти.

Періоди становлення систем спеціальної освіти. Перший період еволюції: від агресії і нетерпимості до усвідомлення необхідності піклування інвалідами. Другий період еволюції: від усвідомлення необхідності піклування інвалідами до усвідомлення можливості навчання глухих і сліпих дітей. Третій період еволюції: від усвідомлення можливості навчання дітей з сенсорними порушеннями до визнання права аномальних дітей на освіту. Четвертий період еволюції: від усвідомлення необхідності спеціальної освіти для окремих категорій дітей з відхиленнями в розвитку до розуміння необхідності спеціальної освіти для всіх, хто її потребує. Розвиток і диференціація системи спеціальної освіти. П'ятий період еволюції: від рівних прав до рівних можливостей.

7. Основний зміст дидактики спеціальної педагогіки.

Принципи спеціальної освіти. Технології і методи спеціальної освіти. Форми організації спеціальної освіти. Засоби забезпечення корекційно-освітнього процесу в системі спеціальної освіти. Професійна діяльність й особистість педагога системи спеціальної освіти.

8. Освіта осіб з інтелектуальними порушеннями.

Предмет і завдання олігофренопедагогіки. Спеціальна освіта дітей із затримкою психічного розвитку. Освіта осіб з інтелектуальними порушеннями (розумовою відсталістю).

9. Освіта осіб з порушеннями мовлення.

Предмет логопедії, її становлення як інтеграційної галузі знань. Анатомо-фізіологічні механізми мови й основні закономірності її розвитку у дітей. Причини мовленнєвих порушень. Основні види мовленнєвих порушень. Система спеціальних закладів для дітей з порушеннями мовлення.

10. Освіта осіб з порушеннями слуху.

Предмет і завдання сурдопедагогіки. Причини порушень слуху, їх діагностика і медична реабілітація. Педагогічна класифікація осіб з порушеннями слуху. Історія сурдопедагогіки. Педагогічні системи спеціальної освіти осіб з порушеннями слуху. Спеціальні технічні засоби для осіб з порушенням слуху. Професійна освіта і соціальна адаптація осіб з порушенням слуху.

11. Освіта осіб з порушеннями зору.

Предмет і завдання тифлопедагогіки. Історія тифлопедагогіки. Причини і наслідки порушення зору і способи його компенсації. Дошкільна освіта дітей з порушеннями зору. Навчання дітей з порушеннями зору у школі. Профорієнтація, професійна освіта і трудова діяльність осіб з порушеннями зору.

12. Освіта осіб з розладами аутистичного спектру.

Поняття про синдром раннього дитячого аутизму й аутистичні риси особистості. Причини аутизму. Клініко-психолого-педагогічна характеристика. Можливості розвитку, освіти й соціалізації дітей з розладами аутистичного спектру. Корекційно-педагогічна допомога при аутизмі.

13. Освіта осіб з порушеннями опорно-рухового апарату.

Види порушень опорно-рухового апарату. Загальна характеристика порушення опорно-рухового апарату. Структура рухового дефекту. Порушення психіки при дитячому церебральному паралічі. Мовленнєві порушення при дитячому церебральному паралічі. Корекційна робота при порушеннях опорно-рухового апарату. Система спеціалізованої допомоги дітям із порушеннями опорно-рухового апарату.

14. Освіта осіб зі складними порушеннями розвитку.

Поняття про складні порушення розвитку. Основні групи дітей зі складними порушеннями. Завдання психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини із складними порушеннями. Психолого-педагогічні основи розвитку й освіти осіб зі складними порушеннями. Особливості організації спеціальної освіти для осіб зі складними порушеннями в розвитку.

15. Сучасна система спеціальних освітніх послуг.

Профілактика, рання діагностика і рання комплексна допомога дітям з особливими освітніми потребами. Дошкільна освіта дітей з особливими освітніми потребами. Шкільна система спеціальної освіти. Професійна орієнтація, система професійної освіти осіб з обмеженими можливостями. Спеціальна освіта за кордоном та в Україні. Перспективи розвитку спеціальної освіти в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарь В.І., Синьов В.М. Дефектологічний словник : навчальний посібник К. : «МП Леся», 2011. 528 с.
2. Миронова С.П. Інклюзивна освіта: теорія і практика : навч.-метод. посібн. Кам'янець-Подільськ : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2012. 192 с.
3. Кириленко В. Г. Основи корекційної педагогіки в кредитно-модульній системі навчання: навч. посіб. К. : Освіта України, 2010. 286 с.
4. Логопедія. Підручник. третє видання, перероблене та доповнене. За ред. М.К.Шеремет. Київ. Слово. 2014. 672 с.
5. Мартиненко І. В. Системні порушення мовлення в ракурсі медикопсихолого-педагогічних досліджень [Електронний ресурс]. 2017. № 10. С. 41–47. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/logoped_2017_10_6
6. Спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. Частина II. І. В. Серeda, В. А. Кисличенко. Миколаїв, 2021. 198 с.
7. Чепка О. В. Сучасні системи спеціальної педагогіки та психології : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2015. 108 с.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти протокол № 13 від 11 квітня 2024 р.

Голова фахової атестаційної комісії

Марина ЛЕМЕЩУК

В.о. завідувача кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти

Марина ЛЕМЕЩУК

**ЗГІДНО
З ОРИГІНАЛОМ**